

Türkiye | Ağustos 2020

BANKALARCA TİCARİ MÜŞTERİLERDEN ALINABİLECEK ÜCRETLERE İLİŞKİN ESASLAR

(Principles Regarding Fees That Banks Can Charge Their Corporate Clients)

(Bu makale 17 Ağustos 2020 tarihinde Av. Dr. Umut Kolcuoğlu'nun Dünya Gazetesi'ndeki Hukuk Notları başlıklı köşesinde yayımlanmıştır.)

Bu yılın başında, bankalarca ticari müşterilerden alınabilecek ücretlere ilişkin öngörülebilirliğin ve şeffaflığın artırılması, kavram birliğinin sağlanması ve azami oran ve tutarların belirlenmesi amacıyla Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ yayımlandı. Bankacılık sektöründe daha önce sadece finansal tüketicilerden alınacak ücretlere ilişkin düzenlemeler mevcut iken, bu Tebliğ ile ilk defa ticari müşterilerden alınacak ücretler de düzenlendi. Bu düzenlemeler, bir yandan ticari müşterileri korurken diğer yandan bankaların serbest piyasadaki ticari kararlarını kısıtlar nitelikte bulunarak eleştirilebiliyor.

Öncelikle, "ticari müşteri" tanımını ve hangi müşterilerin ticari müşteri olarak değerlendirileceğini inceleyelim. Ticari müşteri, bankalar tarafından ürün veya hizmetlerin sunulduğu, Tebliğ hükümleri doğrultusunda "finansal tüketici" olarak tanımlanan kişilerin dışında kalan, Türkiye'de yerleşik kişiler. Finansal tüketici ise tüketici hukukundaki tüketici kavramına uyumlu şekilde kuruluşlarca kendisine ürün veya hizmet sunulan, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden, gerçek veya tüzel kişiyi ifade ediyor. Buna göre ticari müşteri, ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden, gerçek veya tüzel kişi. Görüldüğü üzere Tebliğ'deki ticari müşteri kavramı, ticaret hukukundaki tacir kavramı ile özdeş olmayıp, oldukça geniş bir kapsamı içeriyor. Örneğin gerçek kişi tacirler, ticaret şirketleri, esnaf ve sanatkârlar ile serbest meslek sahiplerinin faaliyetleri kapsamında bankalardan aldıkları ürün ve hizmetler, bu kapsama girebiliyor. Bununla birlikte bankalar, finansal kiralama, faktoring veya finansman şirketleri ise Tebliğde tanımlanan ticari müşteriler kapsamından hariç tutuluyor. Yani, bankaların diğer finansal kuruluşlara sunduğu ürün ve hizmetlere ilişkin ücretler Tebliğde belirlenen sınırlamalara tabi olmadan rekabet kuralları doğrultusunda piyasa şartlarına göre serbestçe belirlenebiliyor.

Bankaların ticari müşterilerine sunabileceği ürün ve hizmetlere ilişkin kategoriler Tebliğin ilgili hükümlerinde ve ekindeki tabloda detaylı bir şekilde sıralanıyor; örneğin ticari krediler (kredi tahsis

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

ücretleri, teminatlandırma ücretleri, erken ödeme veya iptal ücretleri vb.), dış ticaret hizmetleri (akreditif, ithalat ve ihracat işlemlerine ilişkin ücretler vb.), nakit yönetimi (mevduat, çek ve senet işlemleri vb.), ödeme sistemleri (ticari kredi kartları, pos ve üye iş yerlerine ilişkin ücretler vb.). Bu tabloda bazı ürün ve hizmetler için ücretlere üst sınırlar getiriliyor. Üst sınırlar, oransal olabileceği gibi işlem eşiklerine göre değişen sabit bir tutar da olabiliyor. Bankalar bu tabloda yer alan ürün ve hizmetler arasından, Tebliğ hükümleri uyarınca istisnai olarak herhangi bir sınırlama getirilmemiş olanların ücretlerini serbestçe belirleyebiliyor. Örneğin, kiralık kasa bedeli için azami bir limit öngörülmemişken, kiralık kasayla ilgili depozito için azami limit, bir yıllık kira bedeli olarak belirleniyor. Kısıtlama getirilmiş olanların ücretlerini ise bankalar Tebliğdeki ilgili azami oran veya tutarlarla sınırlı olmak üzere serbestçe belirleyebiliyor. Örneğin, para transferleri, EFT ve havalelerde işlem eşiklerine göre değişen üst limitler konuluyor. Bankaların söz konusu ücretleri belirlerken, ayrıca Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen sözleşme serbestisi ilkesi, kesin hükümsüzlük halleri ve genel işlem koşulları gibi genel kuralları dikkate almaları gerekiyor. Ticari müşterilerden tablodaki ürün ve hizmetler için başkaca adlar altında herhangi bir ücret tahsil edilemiyor.

Ticari müşterilerden alınacak ücretlere ilişkin olarak bankalarca yapılması gereken bildirimler de önemli. Bu kapsamda, bankaların ticari müşterilerden talep edecekleri ücretlere ilişkin azami tarifeleri ve diğer bilgileri, bu bilgilerin değişiklik tarihleri ile birlikte internet sitelerinde ilan etmeleri ve güncel tutmaları gerekiyor. Ayrıca, bankaların azami tarifelerinde değişiklik yapmadan önce bu değişikliği Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na bildirmeleri gerekiyor. Bankalar ile ticari müşteriler arasında akdedilecek sözleşmeler kapsamında ise sözleşme bilgilendirme formlarının hazırlanarak müşteriye verilmesi ve sözleşmelerin yazılı bir şekilde akdedilmesi gerekiyor. Ayrıca, ticari müşteriye uygulanan ücretlerde herhangi bir artış talep edilmesi halinde en az iki gün öncesinden bu talebin müşteriye yazılı olarak, kalıcı veri saklayıcısı (kısa mesaj, elektronik posta, internet, hafıza kartı ve benzeri araç veya ortam) yoluyla veya kayıt altına alınan telefon aracılığıyla bildirilmesi gerekiyor.

Tebliğe ilişkin, dikkat çeken bir husus da 1 Mart 2020 tarihinde yürürlüğe giren Tebliğ'in 1 Mart 2020'den önce kurulmuş sözleşmeler kapsamında 1 Mart 2020'den sonra gerçekleştirilecek işlemler bakımından uygulanabilir olması.

Yukarıda değindiğimiz düzenlemeler, bankacılık sektöründe şeffaflığın, öngörülebilirliğin artırılması ve ticari müşterilerin aşırı ücretlendirilmesinin önlenmesi için önemli bir adım. Bunun yanında, ilgili Tebliğ uyarınca alınacak ücretlerin yeknesak hale getirilmesi ve kavram birliği oluşturulması, ticari müşterilerin bu esaslar kapsamında finansal tüketiciler gibi korunması bankacılık sektörüne olan güveni artırıcı nitelikte. Özellikle, tacirlerin basiretli davranmakla yükümlü olduğu ve tüketiciler gibi korunmadığı hukuk sistemimizde, ticari müşterilerin ilk kez bu Tebliğ hükümleri ile koruma altına alındığını görüyoruz. Diğer yandan, bankacılık sektöründe sunulabilecek ürün ve hizmetlerin tebliğin ekindeki tablo ile sınırlandırılması serbest piyasada bankalar arasındaki rekabeti ve bankaların gelecekteki ürün ve hizmet çeşitliliğini olumsuz

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOĐAKLI

etkileyebilir. Bu kapsamda hukuk politikası açısından bankaların ticari kararları ile ticari müşterilerin menfaatleri arasındaki denge iyi gözetilmeli.

İLETİŐİM



Av. Dr. Umut Kolcuoğlu
ukolcuoglu@kolcuoglu.av.tr